

REDACTIA

Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria: 20 cor.
 10 cor.
 5 cor.
 2 cor.
 de Duminică pe an 4 cor.
 România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un gir garsond: prima dată 14
 bani; a doua oară 12 bani; a treia
 oară 8 b. de fiecare publicare.

Astfel abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitate

Scrisori străinătate nu se primesc

Atențiunea viriliștilor români din comitatul Aradului.

Lista membrilor viriliști ai congregației comitatului Arad, se va compune prin comisiunea verificatoare a comitatului, în 16 Septembrie a. c. st. n.

Preoștii, advocații, profesorii etc. au obligații legale, ca darea lor, precum și a soților și băieților lor minoreni, să se compute la compunerea listei dacă aceasta o face la timpul său.

Atragem deosebită atențiune a preoștilor și advocaților noștri, ca până în 16 Septembrie a. c. st. n. inclusive, prin un petițiu înscris de timbru — se ceară ca darea lor să se compute dublu.

Petițiunea se adresa comisiei verificatoare, (Igazoló választmány) și trebuie să fie înscrisă de vicișpanul.

Interesele poporului nostru cer, ca nici o dăruire să nu se facă afară din listă, deci rugăm cu insistență pe cei îndreptățiți, să se useze de drepturile lor în lege, până la timpul sus înscris, ca să se ia în considerare.

Politica Sașilor.

În lupta mare ce s'a încins în contra proiectelor de legi pe cari le prepară ministrul Berzeviczy, Sașii și-au spus și ei cuvântul. Și lucru ciudat: și l'au rostit nu deputații chemați anume să arate țerii și dietei ungare ce cred ei și poporul lor despre planurile ministrului de școale, ci autoritatea lor bisericească, superintendentul cu întreg consistorul, a decis să se înainteze guvernului un memoriu, în care să se dovedească ilegalitatea celor-ce vrea să facă Berzeviczy și să protesteze împotriva a oricărei tentative de a se știrbi drepturile naționalităților în genere, și în special ale Sașilor.

Hotărârea aceasta a fost primită cu multă plăcere de întreg poporul săsesc. Presa în deosebi și-a arătat bucuria; nici nu există un singur saș care să aibă altă părere, care să susțină că ar fi demn a răbda ciuntirea drepturilor naționale și contesionale fără ca cei puțin să se facă un protest bărbătesc.

Când proiectul lui Berzeviczy va fi prezentat dietei, desigur că cercurile electorale vor protesta și ele.

Chiar acum se impune însă întrebarea: care este de prezent și care va fi în viitor atitudinea deputaților sași? Se știe anume, că deputații sași aleși cu program național, în frunte cu Sasul «verde» Dr. Lurtz, au intrat în partidul guvernamental. Prilej la aceasta li-a dat o declarație a contelei Tisza privitoare la ajutorarea bisericii protestante...

Pentru-că protestantul conte Tisza, solicitat de deputații maghiari protestanți din toate partidele a promis că va ajuta parochiile protestante, deputații sași au aplaudat și s'au dat cu guvernul.

Multă lume a rămas atunci surprinsă. În primul rând Germanii din Austria și din Germania, ale căror organe au și comentat defavorabil această — desarmare. Dar, în sfârșit, deputații sunt datorți cu răspundere numai conștiinței lor și — alegătorilor. Deoarece conștiința i-a lăsat să facă acea schimbare la față — dintr'o zi într'alta zi «verzi» ce erau, să se declare mameleci — iar alegătorii au aprobat și ei trecerea cu bagaj în oastea maghiară. — nu mai era nimic de zis.

Vorba e că toate acestea s'au petrecut la începutul domniei actualului guvern, pe când multă lume credea în vorbele frumoase ale contelei Tisza... D'atunci încolo Tisza a devenit cel mai primejdios bărbat de stat maghiar. El a învîrtit adică lucrurile cu atâta abilitate, că a desarmat d'oparte opoziția maghiară și s'a întărit astfel în sus, la Viena unde de doi ani se aștepta votarea contingentului militar, a bugetului precum și a listei civile, — ridicate; iar pe de altă parte a reușit să stoarcă însemnate concesiuni, întărindu-și poziția și în jos, așa că acum nu pare să aibă scop mai apropiat de cât să facă cee-ce încercase și tatăl său: să zdrobească opoziția naționalităților!

Despre lucrul acesta trebuie să se conștientizeze toți deputații nemaghiari din Dieta.

PARA PĂRĂSITĂ.

În ziua aceea asfințitul era de o frumuseță deosebită: de multă vreme nu văzusem văzduhul atât de limpede, aer așa de adânc, albastru-umed, și așa de puternic. La apus un nor alb și fin cuprindea cerul și sta nemișcat, acoperind blând soarele; iar pe marginile codrilor se vedeau mlaștile și ierburile; iar pe marginile codrilor se vedeau mlaștile și ierburile; iar pe marginile codrilor se vedeau mlaștile și ierburile.

Pe urmă, de odată, norii creperă și focul asfințitului țîșniră ca niște isvoare. Păturile albe se supțiară, tighelul de aur se șterse, o lumină mare umplu întreg asfințitul. În văi, pete de apă licăreau pline parcă de veselie. Încet-încet din valurile de lumină se arătară sfărâmurile nouri; soarele se cufundă, și asupra lui rămase o pânză de sânge; mai sus se vedeau trandafirii își schimbau formele, dispărând și se arătau iar, până-ce rămăseră straturi, apoi la vioroii strevăzător, culori fine, de o nămolie nespusă.

Apoi totul se liniști, cerul se întunecă și se auzi cuceriră văile ca un abur ușor. Mă trezii ca dintr'un vis, parcă o taină mare mă strălucise sufletul. Ridicai sabia, care căzuse lângă piciorul, întorsei capul spre oamenii care așteptau tăcuți și foarte liniștiți, și șoptii: „Căi se urniră și pornirăm la pas.

Malurile pârăului prin preajma căruia ne strecuram erau pline de verdeață bogată; ici-colo sălcii cu frunzele pălite atârnav nemișcate deasupra ciuruirilor de unde. La o cotitură, o rață seibatecă bătu apa cu aripile, măcăi aspru, se repezi în sus și se îndreptă ca o săgeată spre asfințit. Liniștea adâncă se întinse iar, înfumurarea înserării se făcea din ce în ce mai deasă.

Eu nu mă simțiam tocmai bine. La zborul raței îmi tresărise inima, — ce va fi când se vor arăta capetele dușmanilor printre sălcii? Frică în adevăratul înțeles al cuvântului nu-mi era, dar simțiam o greutate în piept, o presimțire tristă parcă. Îmi închipuiam cu toate acestea că după întâia clipă, zvăcnirile vor înceta, inflăcărea mă va cuprinde și mă voi simți în stare să înfrunt lumea. Dar astea erau idei: nici-odată nu făcusem probă.

Gândind așa, mă întorsei în șea și privii spre cei zece oameni cari mă urmau. Erau liniștiți, se cumpăneau înainte și înapoi, după pașii reguțați ai cailor. Farmecul înserării le cucerise și lor sufletele, ochii cercetau cu lene și cu nepăsare împrejurimile; frunzașul Pintilie chiar zîmbea în sine răsucindu-și mustața: numai sergentului Savin îi scânteiau, sub sprâncenele groase ca două mustăți, picăturile de păcură, și parcă sfredeliau malul pârăului înainte; iar urechea lui ar fi auzit și lunecarea unui șarpe prin ierbării.

Îl întreabai încet:

„Ce zici tu, Savin? nu mai vin cercetașii...“

El răspunse cu liniște:

„Poate au dat de ceva, trăiți, domnule sublocotenent!“

Ceilați se înălțară în șele și se așezară mai bine; unii oftară, ca turburați din gânduri.

Savin zise iar:

„În josul pârăului este o moară părăsită, din podul căreia se vede satul. Poate s'au oprit acolo. — Deodată ridică capul și duse mâna la ureche. — Pst! s'aude ceva!“

— Stai, șoptii eu, tresărind. Ce este?“

Oamenii se opriră și-și plecară carabinele în lungul coapselor. Un pas rar, greu, amestecat cu altul mai ușor, se apropia.

„Vine Grecu! — zise Savin. Apoi rosti ceva mai tare: Grecule!“

— „El e!“ se auzi un glas întunecat de o răgușeală ușoară.

Și deodată ieși de după o sălcie călărașul, mărunț și bine legat, ducându-și calul de căpăstru.

„Vine și Năstase pe celalalt mal, zise el, oprindu-se înaintea mea.

— Bine, zisei eu, ce veste?“

— Trăiți, domnule sublocotenent în josul pârăului este o moară părăsită. Am văzut eu, cu ochii mei, și a văzut și Năstase, cum au intrat în ea opt Cerchesi.

— De unde veniau?“

— Din sat: dela furături pe semne...“

Sergentul Savin începu a se scărpină în cap:

Opt! Măi tată Marcule, cum o să-ți mă măcinăm!

— Trăiți, domnule sublocotenent, șoptii tainic și frunzașul Pintilie; cu rășnița cea mare

Eu tăcut. Aveam ordin să fac o recunoaștere în josul pârăului și să atac, dacă întâlnesc, detașamente mici, pentru a face prizonieri. Dar aici mergea cam greu. Erau opt, aproape cât noi și

Presa guvernamentală doar o spune pe față că asta e scopul politicii actuale. Dar a declarat-o însuși Tisza, când cu răspunsul dat singurului deputat naționalist Dr. Vlad. S'au convins aceasta și deputații sași «verzi». S'au lămurit, la tot cazul, alegătorii lor, cari ori cât au fost crescuți în principii oportuniste, au învățat însă chiar dela Lurtz și cellalți «verzi» să abandoneze oportunismul și să facă opoziție verde națională când guvernele maghiare lovesc în existența lor etnică...

Știm doar, că sub presiunea acestui spirit național, deputații sași guvernamentali au fost siliți să părăsească pe Bánffy când cu proiectul de lege despre maghiarizarea numelor comunelor... Ei, cum o să mai stea în partidul guvernamental deputații sași aleși ca naționaliști acum când guvernul lui Tisza vine cu un proiect de lege mai agresiv de cât toate cele de până acum? Și cum o să rabde asta alegătorii și presa care a primit cu entuziasm hotărârea consistorului de a protesta în contra proiectului lui Berzeviczy?

Sașii «verzi» sunt doar în altă poziție ca și ceea a deputaților români de naștere, dar cari înainte de a se alege, și-au închinat sufletul partidului guvernamental! Ei trebuie să părăsească pe Tisza și atătura de alegătorii lor, alătura de autoritatea lor supremă bisericească, alătura de celelalte naționalități d'opotriva primejduite, să-și ridice cuvântul și să protesteze cu bărbăție împotriva proiectului ministrului Berzeviczy.

Alt-fel întreaga lor politică ajunge o enigmă, pe care n'o mai înțelege nimeni și cu atât mai puțin o poate aproba cine-va.

Din Bihor.

II.

Prin aceste câte-va reflexiuni răspunsul meu ar fi pe deplin deajuns spre a reduce la valoarea lor injurăturile amintirilor scribleri, și respective spre a le arăta în toată golăciunea răutatea lor, — și astfel așa putea încheia firul acestor rânduri.

În moară nu era ușor de pătruns, dacă păgânii ar fi prins de veste. Afară de asta, inima, pâr-dalnică, se sbătea, și presimțirea ceea nu-mi dădea pace!

Prin seara din ce în ce mai întunecoasă, se auziră iar pași, o piatră se rostogoli în părau, undele bolborosiră și Năstase, celalalt cercetași se arătă negru printre pletele săleilor.

„A venit Grecu? șopti el.

— Venit, răspuse cineva.

— Trăiți, domnule sublocotenent, nici nu mișcă. Parcă s'au culcat în moară...”

Trecu pe lângă mine și se așeză în rând cu cei-l'alți.

Mihail Sadoveanu.

(Va urma).

Teatrul în Spania.

Din chipul cum Manuel Bueno a împărțit istoria literaturii dramatice contemporane din Spania, apar lămurit și bine caracterizate 3 perioade de dezvoltare.

Perioada romantismului, al cărei suflet e Eschegaray; o perioadă de trecere și perioada realismului.

În Spania perioada romantismului a ținut mai mult decât în ori care altă țară, în toate ramurile de manifestare literară. Era fatal ca

După ce însă chestiunea economică în părțile Bihorului, mai mult ca ori și când, este la ordinea zilei, fie-mi permis a insista încă puțin asupra ceea ce am putea numi programul economic al episcopului nostru, întrucât mi-s'a dat, a-mi câștiga cunoștințele despre el.

Poporul român dela poalele Bihorului — și alt popor acolo afară de vre-o patra-cinci sunte maghiare sau amestecate nici nu există — îm-prăștiat fiind pe locuri muntoase sau pe șesuri de munte, din bătrâni a trăit mai cu seamă din economia de vite și din lemnărit.

Pe câtă vreme numărul locuitorilor era mai mic și s'au menținut obiceiurile și năravurile cele vechi, tradiționale, acest popor avea anevoios, nu-l vorba, traiul, dar totuși nu greu de suportat.

În timpul mai de pe urmă însă numărul locuitorilor s'a înmulțit deardindul în sate, obiceiurile au început a se schimba, prin ceea-ce am putea numi mai mult sau mai puțin lux împrumutat dela orașe și mai ales prin avântul duros ce l-au luat cărciumele. Pe de altă parte pădurile s'au regulat prin dispozițiuni legale aspru dar necesar pentru conservarea lor, proprietățile sătenilor, s'a segregat de a le domeniilor, pășunatele în forma aceasta s'au restrâns, ca și lemnăritul pus în genere pe alte baze.

Ear paralel cu schimbări restrictive sarcinile publice de tot felul au crescut colosal.

În atari împrejurări în modul de trai al poporului încă trebuia să se facă mai mult decât o schimbare, — și totuși aproape nimica, sau numai foarte puțin, s'a făcut până acum.

Dacă voi semna la faptul, că în timpurile mai din urmă a crescut numărul celor ce dela munte se pogoară la lucrul câmpului pe șesurile bogate ale pustelor ungurești și aceasta mai numai în vremea secerișului, atunci aproape totul am spus privitor la schimbarea modului de trai al lui.

Încolo aceeași practică la cultivarea câmpului și adevărat a răzoarelor, aceleași mijloace primitive și aceleași puteri risipite la lemnărit, aceleași rasă de vite degenerare prin vremuri, același pomărit nerățional și lăsat în știrea Domnului.

Așa însă nu mai merge. Timpul este suprem, ca să înceapă o altă direcție, altcum miseria va crește și fără de secetă și poporul nostru bun, blând și răbduriu dela firea sa, în scurt, mergând din rău în rău, va ajunge nu departe de perire.

Cete de prooci mincinoși, cari în realitate altceva vânează și pe aici ca și în alte părți, cu cuvinte meșteșugite și ademenitoare s'au pornit a stânga focul durerilor vârsând oleiu pe el, nutrind mințile atât de înapoiate în cultură cu idei absurde, menite nu a îndrepta răul și a-l vindeca, ci a turbura chiar ordinea socială, împingând pe oameni spre povârnișul anarchiei, de unde au să se trezească cu năcazurii și mai mari și cu amărăciuni și mai dureroase.

poporul acesta nervos, în vinele căruia sângele clocotește vecinic fierbinte și furios, cu inima tină și caldă, impresionabil până la exces, în stare de înălțări și avânturi sufletesti sublime, răslățat de fire pe un pământ din cele mai înzestrate, încălzit de un soare mai fierbinte și legănat de valori sburdalnice, să-și exprime simțimintele și impresiile, puternic date dar și puternic primite, în cea mai romantică literatură

Perioada de romantism a produs, mai ales în literatura dramatică din Spania, opere mărețe și artiști geniali. Vico și Calvo au atins culmi pe cari puținii, foarte puținii sunt chemați să le atingă. Duseseră școala dramatică romantică la o desevârșire uimitoare. Multimele fermecate, cucerite de mișcările lor splendide, executate cu ușurința unei treceri de noiri, de vocile lor cristaline, ecouri ale unui glas tainic și depărtat care mișcă și sgudue, năvăleau cu lăcomie în sălile de teatru. Un curent puternic se stabilea între public și actori, curent care făcea ca publicul, legănat de armonia fermecătoare a versurilor, să se înnalte cu sufletul la realitatea lucrurilor închipuite și jucate de actori, să ia parte activă la acțiune, să plângă, să suferă și să se bucure împreună cu eroii dramei, astfel încât la un moment dat sala să facă impresia „unei mulțimi de epilectici"! Ce spectacol mișcător! Numai așa teatrul poate să-și îndeplinească adevărată lămurire de păstrător al focului sacru al națiunii și de stimulent puternic al marilor avânturi sufletesti, chieazăsigur a conștiinței de sine.

Mișcat de asemenea stări triste și boicioase și preocupat de gândul, de a după puțină la vindecarea lor, iar pe de parte având a suporta sarcini domeniiale crescătoare și a contribui la alinarea lipsei cari zi de zi se înmulțesc împrejurul nostru, copul deja din anul cel dintâi, în aceasta a pus mâna la reforme economice destinate să avânt din ce în ce mai puternic afaceri meniale

Astfel în primăvară a regulat grava a pășunatelor în munți și în pădurile de chestiune de interes vital aproape pentru de sate din aceste părți. Nu voi insista modului înțelept de regulare al acestei cauze prin care obștea locuitorilor a fost scapă mâinile cător-va fruntași din sinul lor, cari mai adeseori la spatele domeniului depre un fel de uzură meșteșugită, dar nu puțin toare pentru cei mai săraci.

Nu voi spune, că deja de atunci au fost gît pășunatele cu peste 6000 de jughere dure, ținută sub opritură, și nu voi arăta prețurile de tot modeste — pe alocurea alta abia 10—15 cruceri de jugher — ale lor anuale: toate aceste în trăsături generale făcut cunoscute la timpul său.

Ci una totuși voi să spun și anume: cătă vreme pășunatele se dădeau în arendă pe câte un an și respective după serzoar vară și de iarnă, spre începutul lunii ianuarie și de iarnă, spre începutul lunii ianuarie, dacă proprietarii lor nu țineau și pășunat iarnă, ear primăvara licitațiunile având obicei numai pe la S-tul George, pășuna începea târziu.

Acuma însă când pășunatele sunt de comune și nu la particulari, pe câte trei ani șunarea poate ținea ori cât și se poate ori când, după-cum va permite vremea. Și întâmplare, chiar anul acesta cu seceta și cu lipsa de nutreț, va dovedi importanța stei reforme.

Pentru reînnoirea rasei de animale domestice cu prețuri foarte mari, a procurat vite de adreptul din Pinzgau și râmători de cea bună rasă, din cari toate pe încetul își vor procura dela domeniu și oamenii din jur.

Iniințarea fabricii agricole de spirit, care a făcut deja pașii de lipsă, nu puțin va curge la ridicarea valorii vitelor și a telor din acest ținut.

Reînnoirea sămânțelor de cereale a deja în primăvara trecută procurând de numai s'a putut afla mai bune și mai pot. Spre a da ținutului pildă de a începe cultura rațională a pomăritului, tot în primăvară a curat și a plantat aproape zece mii de albi-bili, și continuarea astor fel de plantațiuni

În perioada de trecere, cele din urmă riri ale romantismului care se stinge, se cu cele dintâi semne de viață ale realismului. Luptă slabă, nehotărâtă și foarte foarte țin productivă. Nici un semn puternic afirmare din partea realismului și nici o păitură mai caldă sub cenușa romantism-sgândărită, din când în când, de iubitori. Această nehotărâtă e stăpână însă tot de tirea trecutului glorios al romantismului. În vreme toate încercările de afirmare, toate ririle realismului au fost întunecate de groasă ce se întindea în urma lui Eschegaray care luase niște proporții uriașe.

În sfârșit realismul a învins, s'a de a ajuns la apogeu. Școala veche declamă s'a părăsit cu desăvârșire și au apărut moderni ca Don Fernando Diaz de Mendez Maria Guerrero, de o valoare netăgăduită. acum însă, când școala realista e în floare, rile dramatice se resimt, pe ici pe colo, în fluența romantismului, care nu va dispărea

Întreaga operă dramatică din Spania adenc săpată pecetea individualității naționale odată din literatura spaniolă, fiind că e gele și carnea acestui popor.

Ori care ar fi fost timpurile și școala modă, un lucru e sigur: că publicul din Spania a iubit și iubește teatrul ca pe un izvor de hrană sufletească indispensabilă, și că aș și autorii câștigă parale bune de pe urmă. În Spania toată lumea se duce la teatru ales când cu spectacolele împărțite de car vorbit într'un număr precedent.

este în curgere de a se face în întindere mult mai mare.

S'ar mai putea aminti dispozițiunile luate a pune la cale fondul de împădurire, spre a regula curgerea apelor mai mici, spre a se evita mai intensiv nutrețele artificiale, spre a se reguleze de serviciu, spre a se despărți mai precis socoțile diferitelor ramuri de economie, cu scopul de a se cunoaște și mai bine stabilitatea lor etc. Dar și cele înșirate mai sus de ajuns spre schițarea unui program economic concepiat între margini destul de largi.

La urmă adaug, că noua residență episcopescă din Oradea-Mare, deja înainte de a fi pe termenul, prin cuvinte mari și impunătoare celor ce o privesc, că va să fie un strălucit monument al măririi bisericii și chiar a numelui românesc pe țărmurile Crișului.

Și celelalte, după acestea!

Vasile Dumbrava.

Războiul ruso-japonez.

Dela ultima luptă încoace n'au prea răsunat în fața Rușii și Japonezii. Armata Kuropatkin reușind să scape din prizonieră, care o amenința grație nu talentu-strategic al generalisimului rus, ci mai degrabă greutăților enorme, pe cari Japonezii mai ales Kuroki numai în parte a reușit să le învingă, așa că pianul de împărțire al Japonezilor numai în parte a fost realizat — grăbește să se concentreze undeva la loc mai sigur. Japonezii fiind prea înșirați în urma luptelor necurmate de săptămâni de zile, nu urmăresc de-o cameră pe Ruși, dându-le pace să se adune, să se organizeze și să se lupte. De lor le va conveni mai bine și li se va face mai consult. Atâta se știe, că Kuroki nu se retrage cu armata sa, dar că de fapt se află: dincolo de râul Hunho la sud de acesta nu se știe pozitiv. Se așteaptă — deși telegramelor ultime nu li-se prea creda crezământ, — că corpul de armată rus sub comandamentul generalului Meyendorff ar fi avut o luptă aprigă cu trupele de rezervă ale lui Kuroki, pe cari ar fi reușit să le rețină, până ce Kuropatkin cu corpul armatei a mai câștigat nițică vreme pentru fugă.

De ce e țesută numai din durerile și fucuri ale poporului, pe care lumea le înțelege și le simte foarte bine.

Teatrul în Spania e obiectul atențiunii generale: publicul și presa îl frecventează și discută. Apariția unei piese noi e așteptată, de publicul, care se grăbește s'o vadă și s'o discute.

Când cel puțin o parte din publicul nostru ar urma pilda Spaniolilor, n'am mai avea nevoie de neplăcute să vedem artiști români, de care valoarea, căutându-și public străin în țările românească, jucând piese în spiritul lui, nu moară de foame.

În Spania nu s'ar fi întâmplat nici odată ca o trupă muncească cu stăruință și rîvnă să monteze piesă de renume universal ca A. de Noapte, să nu aibă la casă, la a doua reprezentare, nici un franc!

Față de aceste triste împrejurări, să nu se învinovățească talentele dacă nu se pun în slujba cauzei naționale și dacă joacă în public ce și-l găsec. Câtă vreme nu înlesnește artistului mijlocul de a fi preot în țară, rămâne numai preot al artei adevărate, care e universală și nu cunoaște hotarele puse de prejudecări, nedreptăți în acest caz.

E firesc dacă publicul ar da năvală la noi românești, artiștii ar juca nu mai astfel de piese. Dar în ori-ce caz ei trebuie să mănânce.

„(Voința Naț.)“

De alt-fel evenimente mai importante nu sosesc de pe teatrul de război, afară de vești telegrafice, cari lămuresc tot mai mult evenimentul dela Liaoyang. Știrea zilei mai remarcabilă este, că escadra Baltice totuși va merge în Extremul-Orient. Terminul de plecare a fost Duminecă. La fața locului va sosi probabil pe la sfârșitul lunii lui Novembre. Vom vedea ce ispravă va fi în stare să facă, căci e foarte îndoiioasă o acțiune a acesteia, când ne gândim la eventualitatea probabilă că până atunci Port-Arthurul va fi căzut, ear portul dela Vladivostok înghețat. Este evident că nimica nu va putea ajuta la schimbarea situațiunii înspre bine.

Lăsăm să urmeze aci următoarele telegrame mai importante:

Londra, 10 Septembrie. Armata lui Kuropatkin urmărită de Japonezi își continuă retragerea pe șoseaua mare mandșuriană. Disordinea, învâlmășeala și panica, ce domnia în armata rusă după evacuarea Liaoyangului, după informațiunile lui „Daily Mail“ primite din Mukden, a încetat. Trupele merg în ordine, în șire concentrate. După „Daily Express“ situațiunea trupelor ruse, grație sacrificiului corpului de armată al lui Meyendorff, care la 12 mile de Mukden s'au luptat cu Kuroki nici pe departe numai este atât de desperată, cum se presupunea. Kuroki a atacat mai întâiu Mercuria trecută pe Meyendorff, dar n'a fost în stare să rupă cordonul adversarului, ba a suferit mari pierderi. De atunci Kuroki a repetat mereu atacurile contra lui Meyendorff, dar până acum fără rezultat, așa că Kuropatkin se poate retrage neîmpedat ajungând la Mukden. Din arier-garda armatei ruse mai sunt în pericol încă 10.000 oameni, cari sunt atât de obosiți, în cât abea vor ajunge să se atașeze grosului armatei.

Londra, 10 Sept. Aici se crede că planurile strategice ale Japonezilor n'au reușit de fel. De altă parte se accentuează și aceea, că Japonezii și până-acum au știut să schimbe o situație lor nefavorabilă în spre bine. În Mukden s'a răspândit vestea, că o armată japoneză de 40.000 oameni se afla la vest de Mukden. Generalul tătarese din Mukden a trimis o ștafetă la Sanghai, anunțând că armata lui Kuropatkin a sosit acolo în starea cea mai deplorabilă. Generalul tătarese are părerea că armata rusească și acum se află într-o situație critică.

Londra, 10 Sept. Din Mukden se telegrafează, că nici Rușii nici Japonezii nu s'au mișcat din pozițiile lor. Numărul răniților este foarte mare, cari suferă foarte mult. Dela 29 Sept. până la 4 Sept. 12.260 răniți au fost transportați. Pierderile Rușilor până acum n'au fost stabilite, dar se presupune că numărul celor căzuți, răniți și prinși este de 50.000.

Petersburg, 10 Sept. Escadra de pe Baltica va pleca mâine în Extremul-Orient și va fi însoțită până la litoralul Danemarcei de o flotă de 17 vase de război. Escadra va sosi în Asia pe la mijlocul lunii lui Decembrie.

Luptele dela Liaoyang.

Din Pester Lloyd:

Asupra luptei dela Liaoyang nici azi nu se poate face o iconă clară. Ca în ori ce ciocnire, rezultatul luptei nu stă atât de mult în numărul pierderilor suferite de adversar, căci ale învingătorului pot fi chiar mai mari ca ale celui biruit; avantajul pe care o luptă îl aduce învingătorului constă în înbunătățirea propriei sale situațiuni, care formează baza operațiunilor ulterioare; acestea, după victorie trebuie să se desfășoare astfel încât se ofere perspective pentru noi succese, iar în același timp să micșoreze adversarului șansele de rezistență. Pierderile numerice în lupta de zece zile dela Liaoyang nu pot prezenta o prea mare deosebire la cei doi beligeranți; dar în luptele din timpul retragerii, începând adevărat dela 2 Septembrie st. n., după toate probabilitățile, Rușii vor avea pierderi mai mari ca Japonezii. Dar toate acestea nu sunt mare lucru, ceva important și decisiv în succes. Marea însemnătate o are împrejurarea, ce până acum n'a fost pe deplin deslușită, dacă Rușii se retrag în direcția impusă lor atât prin gruparea

forțelor lor cât și prin linia comunicațiunilor — adevărat spre Mukden, sau dacă din această direcțiune naturală de retragere sunt împinși de către Japonezi spre vest, ori li s'a tăiat cu totul retragerea.

O privire pe hartă arată enormele desavantajii ce le-ar aduce cu sine o respingere de pe linia ferată și șoseaua ce duce spre Mukden. Numai șoseaua și un drum departe cam 8—10 kilometri spre vest de ea au direcția spre Mukden; respinși de aci, se ajunge într'un ținut sărac de căi de comunicațiune și unde două drumuri în direcție vestică și nord-vestică duc la Hunho, un fluviu destul de mare ce nu e trecut decât de drumul care duce spre vest — încolo până la Mukden n'are poduri. Dacă Rușii ar fi împinși într'acolo ei ar fi întrecuți de Japonezi cari ar merge spre Mukden pe căi mai scurte și mai bune și le-ar tăia cu desăvârșire drumul spre Mukden. S'ar da atunci o luptă în împrejurările cele mai nefavorabile parte cu frontul întors, cu fluviul Hunho la spate — ceea ce ar fi identic cu o catastrofă.

Generalul Kuropatkin raportează țarului că Sâmbătă o mare parte a armatei se afla la sud de drumul de fier ce se ramifică la Santai, pe când restul armatei își schimba poziția la fluviul Tait-siho. Despre Japonezi spune numai că în adevăr se aflau în apropiere nemijlocită de trupele rusești, dar că se mărgineau a împușca ascunși, în iarba mare, asupra Rușilor. Pasagiul că generalul Orloff a trebuit să se retragă suferind pierderi mari, este de o mare importanță pentru judecarea situației Rușilor. În adevăr, generalul Orloff era însărcinat să ocupe minele dela Iantai, adevărat șoseaua și astfel să asigure retragerea spre Mukden. Orloff s'a îndreptat spre sud-vest. În lupta cu trupele japoneze îndreptate într'acolo, Orloff a fost bătut și numai dintr'un regiment — după raportul oficial — a pierdut 1.509 de oameni, adevărat întreg regimentul a fost ca și nimicit, dar a reușit să se retragă la Iantai. Se vede dar că zadarnic se caută prin lupte a se deschide calea spre noroc.

Știrea generalului Sacharoff întregeste tabloul situațiunii. După ea, trupe numeroase japoneze se află dela înălțimile Iantaiului până la Tait-siho; se pare astfel că planul de împresurare spre răsărit le-a reușit. Spre vest se îndreaptă iarăși multe trupe japoneze așa că încunjurarea Rușilor se va face de ambele părți.

Știri mărunte la ultimele întâmplări de pe câmpul de război.

— O depeșă din Tokio spune că între cei morți în luptele dela Liaoyang se află fiul ministrului de război Terauhi și fiii generalilor Fukușima și Mouraki. Listele oficiale ale pierderilor și ale trofeilor lor se așteaptă pe mâine.

Din străinătate.

Intrevederea ministrului de externe englez și francez. Din Londra se telegrafează, că în curind ministrul afacerilor externe engleze, lordul Landsdowne va merge la Paris, pentru a confera asupra regulării definitive câtor-va puncte din acordul anglo-francez de astă primăvară.

Intrunirea Reichstagului german. Din Berlin vine știrea telegrafică despre convocarea Reichstagului german. „Deutsche Handelszeitung“ adevărat este din isvor competent informat, că cu patru săptămâni înainte de sfârșitul vacanței de vară Reichstagul va fi convocat, pentru-că cercurile cele mai înalte ale imperiului doresc ca tratatul germano-austro-ungar să se încheie definitiv încă anul acesta.

Convenția anglo-tibetană. Din Londra se raportează, că agenței Reuter i-se anunță din Lhasa, capitala Tibetului, că Dalai Lama a adoptat condițiunile Englezilor subsemnând convenția anglo-tibetană.

Flota engleză la Constantinopol. Duminică după Selamlık, a avut loc o revistă militară în onoarea admiralului englez Domville.

După revistă, admiralul Domville și O'Connor, ambasadorul englez la Constantinopol, precum și doi admirali și șeful statului maior al escadrei engleze au fost primiți în audiență de Sultan.

Admiralul Domville și suita sa au părăsit seara Constantinopolul.

In Albania. Situațiunea în sandjacurile Ippek și Prisrend s'a înrăutățit în ultimul timp.

Principala cauză a acestei situațiuni este atitudinea slabă a guvernului față de Albanezi, și de locuitorii din districtul Liama.

Populațiunea creștină este îngrijată de șomotele ce circulă despre izbucnirea iminentă a unei insurecțiuni, precum și de violențele ce se comit.

În urma intervențiunii ambasadelor rusă și austro-ungară la Poartă și a agenților civili pe lângă inspectorul general. Întăriri de trupe au fost trimise dela Mitrovița și Salonic la Prisrend.

Convenția Româno-Germană. Cetim în Pester Lloyd: „Aflu din București că reprezentanții Germaniei pentru negocierea tratatului de comerț cu România au sfârșit lucrările. Convenția așteaptă numai semănătura primului ministru Sturdza, care se întoarce din străinătate în cursul acestei săptămâni. În privința amănunțelor convenției se păstrează cea mai mare discreție și se aud numai presupunerii nehotărâte. Și nici nu trebuie de așteptat că, îndată după ce se va vesti oficial încheierea ei, să se publice și copriusul. „Sigur însă e, că reprezentanții României, care aveau poruncă de a căuta ca nu cumva să nu reușească tratativele au făcut în foarte mare parte pe vocea colegilor lor germani“.

Ziarul „Neue Freie Presse“ anunță că tratatul între România și Germania este încheiat. El va fi iscălit însă încurând.

Pe de altă parte „Voința Națională“ de aseară publică următoarea informație:

„Din izvor sigur, din Berlin, se află că tratatul de comerț între România și Germania nu s'a putut semna pentru-că e de nevoie să se sfârșească tratativele între Austro-Ungaria și Germania. Singurul punct rămas nehotărât între România și Germania ar fi întinderea concesiilor de făcut României în „chestia veterinară“, Germania n'ar voi a o tranșa față cu România, căci, (credem noi Red „V. N.“) astfel și-ar da din mână o armă de folos în negocierile cu Austro-Ungaria, care ține foarte mult și foarte interesant la îngreuierea cât mai puțin a exportului său de vite în Germania. Știrea e dată de „Pester Lloyd“, sosit ieri.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 12 Septembrie 1904

— **Aniversarea mitropolitului primat al României.** I. P. S. Sa Mitropolitul primat Iosif Gheorghian a serbat Sâmbătă 10 curent a 75-a aniversare a nașterii sale.

— **Serbare națională.** Luni 30 August fiind a 27-a aniversare a luării Griviței, s'a oficiat un Te-deum solemn la mitropolie în București. De asemenea s'a făcut slujbe religioase la toate bisericile din București și din țeară.

— **Congres.** Cetim în „Voința Naț.“: Guvernul român a fost invitat să ia parte la congresul internațional de geografie care se va ține la Washington în cursul lunii Septembrie.

— **Prim-ministrul Dr. Körber în Bucovina.** Citim în „Deșteptarea“: În 2 Septembrie n. c. prim-ministrul Dr. Körber a sosit în Bucovina. La Coțman Excelența Sa a fost așteptat de președintele țării prințul Hohenlohe, căpitanul, districtual consilierul Krzeszniowski, primarul Bajan și multe deputațiuni și popor. În Coțman Excelența sa a fost salut de președintele țării, apoi de primarul Bajan care a mulțumit pentru gimnaziul nou înființat din Coțman, și în urmă de dep. N. Wassilko. Excelența Sa a mulțumit și s'a întreținut cu persoanele ce i-au fost prezentate. La Lujeni

Ex. Sa a fost salutat de către societățile „Sic“, prin deputatul Pihuleac.

În Cernăuț la gară Dr. Körber a fost așteptat de către mareșalul țării I. Lupul cu comitetul țării, primarul Kochanowski cu presidiul magistratului, Em. Sa I. P. S. Sa Archiepiscop și Mitropolit Dr. V. de Repta cu ven. consistoriu, preoțimea catolică, parochul evanghelic.

La Cernăuț prim-ministrul a fost întâmpinat cu o aloțiune de binevenire de către mareșalul țării I. Lupul, apoi a vorbit primarul Cernăuțului bar. Kochanowski, președintele țării a prezentat apoi d-lui prim-ministru multe personalități, cu cari acesta s'a întreținut foarte afabil.

— **Logodnă.** Ni-se anunță logodna D-soarei Emilia Nicotescu cu Domnul Ioan Silaghi cleric absolut.

— **Boala ducelui de Bavaria.** Ducele Ludovic Wilhelm de Bavaria a căzut de unezi de pe cal pe câmpul manevrelor. A avut o comotțiune cerebrară. Starea sa este foarte satisfăcătoare.

Ducele și ducesa Carol Teodor de Bavaria au plecat pentru a vedea pe fiul lor rănit.

— **Accident cu automobilul.** Din Salzburg se depeșează că baronul Karl Erlanger, pe când făcea o cursă în automobil, în momentul când trecea peste șinele căii ferate, automobilul său a fost isbit de tren. Baronul și-a rupt picioarele și i-s'au sdruncinat intestinele.

Curând în urmă a murit.

— **Linia B. B. B.** Cetim în „Indépendance Roumaine“:

Se știe că încă primul guvern Sturdza a avut în vedere crearea unei căi ferate Berlin-Constanța; construcția unei linii speciale telegrafice Berlin-Constanța și în fine punerea unui cablu maritim Constanța Constantinopol.

Cele două puncte sunt deja de mult executate; dificultățile ce se opun la realizarea punctului al treilea sunt pe cale de a fi delaturate.

Eată după „Zeit“, câte-va detalii relativ la chestiune.

La 19 Iulie 1899 s'au fondat la Colonia „Compania telegrafică pentru Europa orientală“ cu un capital de 1.000.000 marce, cu scop de exploatare a cablului Constanța-Constantinopol. Guvernul român a acordat acestei societăți o subvenție anuală de 40.000 mărci și monopolul între România și Turcia pe 30 de ani. Însă negocierile cu Turcia au durat până în zilele astea din urmă. „Eastern Telegraph Company“, proprietarul cablului Odesa-Constantinopol intenționa a deține exclusiv monopolul punerii cablului în apele turcești. A făcut tot posibilul ca să depășească concurența germană în fine s'a trecut peste aceste obstacole și în curând se va realiza cablul Constanța-Constantinopol. Linia telegrafică se va estinde de-a lungul căii ferate spre Bagdad. Va trece prin Berlin la Constanța, Constantinople, Scutari, Angora, Diarbekir, Bagdad și de acolo prin Bassorah spre Golful persic. Linia va obține denumirea B. B. B., deoarece-țe trece prin o mulțime de orașe mari a căror nume se începe cu această inițială: Berlin, Breslau, București, Bizant, Bagdad, Bassorah.

Noua linie va fi de o mare importanță, deoarece-țe va fi mai repede și mai ieftină pentru comunicațiile telegrafice între Germania, Austro-Ungaria și Indi, decât celelalte.

Telegramele pentru această ultimă destinație, precum și pentru Australia, insulele malaice, sunt azi transmise prin Compania indoeuropeană prin Odesa, Kercl, Tiflis, Teheran, Golful persic și de acolo prin cablul de Curaci la gurile Indului. Linia germană va face o concurență puternică celei engleze.

Nu este deci nici o exagerare inspirată de optimism a pretinde, că o însemnată parte a comerțului de transit între Europa și Asia mică, Golful persic și Indi se va efectui prin portul Constanța.

„Zeit“ remarcă, că guvernul român exploatează deja de mult un serviciu de vapor rapid în concordanță cu trenul direct de Berlin.

Sa luat măsuri pentru extinderea acestui serviciu de navigație până la Atena și Alexandria, cu intenția de a atrage un contingent însemnat de voiajiori între Europa și Egipt.

Dacă această politică comercială va fi mărită cu chibzuială și energie, Constanța va lua încetinel rolul portului Brindisi. Și când va fi terminate calea ferată Bagdad linia telegrafică Berlin — București — Bagdad marșruta pasagerilor va lua o schimbare de rețea majoritatea persoanelor cari merg spre Indi sau Anatolia vor preferi calea mai scurtă Constanța — Bagdad — Bassorah, decât să treacă peste Marea roșie.

— **Cununie.** Doamna și domnul M. R. dulescu anunță căsătoria ficei lor Elena cu Constanti Sandu, ce se va celebra în bis. Nicolae din Călăraș (România).

— **O locuință ciudată.** La Rio-Vista, orașel din Nevada, un minier și-a construit casă, ne având alt material, cu sticle de lașitate de 5 și jumătate și e compus numai din 2 odăi.

Imobilul are o lungime de 7 metri și o lățime de 5 și jumătate și e compus numai din 2 odăi.

— **Urși între munții Corniarevei.** Din Los Angeles se anunță, că populația din regiunile Corniarevei era toată vara în continuu cuprinsă de agitație și spaimă din cauza urșilor, cari se arătau în număr neobișnuit de mare, ba chiar și cauzează noaptea mari pagube printre turme de oi. Autoritățile comitatense au decis acum să facă sfârșit acestei stări pornind goană împotriva acestor pachiderme.

— **Omor cu plumb topit.** Din Belgrad se știe despre un omor îngrozitor, demn de a fi purile închiziunii. În comuna Cotșevo, cerc Pojarevaț Iosif Comenski a înșelat pe pretinul Iosif Skorupa afară la pădure. Aici au încercat ambii să se chefească, mai bine zis Komenski a îmbătat pe Skorupa, după aceea a făcut foc a topit plumb pe care l-a turnat în urechile pretinului său, care durmia dus. Nefericitul jertă murit între mari dureri în pădure. Ambii sunt puși austriaci.

Incoronarea regelui Petru. Din Belgrad se știe, — că coroana Sârbiei, comandată de către regele Petru la Paris este deja gata, care o va aduce la Belgrad în 12 c. cons. sârbesc la Paris. Dintre insigniile încoronării este gata sceptrul și paliul. Pe sceptru s'a pus o singură piatră scumpă, care împodobește înțioară spada lui Karagiorgievits. Paliul a fost făcut la Viena, confecționat din catifea purpura de Venetia și este greu de 24 klg. După încoronării regelui Petru voia să facă o vizită la Roma, de unde însă i-s'a dat să înțeleagă până ce Europa nu se va convinge despre încredințarea referințelor din Serbia, până atunci regele Italiei nu-l poate primi pe regele Petru, de altcum este rudă cu Emanuel III.

— **Congresul de presă internațională** deschis Duminică la 11 Septembrie în Viena. Subiectul principal dela ordinea de zile este proiectul unui juriu de presă internațional, care decidă în ori-ce afacere de această natură. Se crede că prin asta s'ar ridica nivelul presei, dar știm ce ar zice la asta legea de presă din diferite țări.

— **Fuga cailor din două regimente engleze.** — Se anunță din Londra că un accident extraordinar s'a produs pe câmpul de manevre al regimentelor 8 și 18 de husari.

Acest teren de exerciții se găsește în partea de Southampton.

Șase s'au șapte sute de cai se aflau pe câmp. În timp ce un veterinar, ucidea cu un cal bolnav și care nu se putea vindeca, lalți cai s'u speriat. Rupând legăturile cu erau legați s'au risipit în toate părțile într-o spăimântătoare.

În această fugă caii au dat peste cap soldaților rânind pe mulți din ei.

Vre-o două sute de cai scăpați, au intrat în fuga mare orașul Winchester în noaptea, producând mare panică printre locuitorii.

Mulți cai au ajuns până la Southampton și s'au aruncat în apa portului.

Cea mai mare parte din cai s'au găsit morți și morți.

— **Congres.** La Geneva s'a deschis la doilea congres de filosofie sub presidenția lui Gour, președinte efectiv, și sub presidenția onoare a d-lui Ernest Naville, decan al facultății de filosofie.

Au luat parte 316 membrii. Congresul a discutat rolul istoriei în studiul filosofiei.

— **Mort din cauza impusăturii unei muște.** Becherecul Mare se telegrafează, că dirigitorul din Hatzfeld Josef Schidek, un cunoscut la Unguri, a murit zilele trecute în etate de 79 ani în urma mușcăturii unei muște.

— **Supus american în prinsoare rusească.** Stockholm se vestește, că supusul american și soția acestuia, cari ambiți s'au născut în Rusia, unde acum veniseră să cerceteze rușii, au fost deținuți, din motivul că Alm a protestat contra opririi Finlandezilor. Alm s'a adresat secretarului de stat american pentru intervenție.

— **Conflictul între consulul român și cel din Iania.** „Politische Correspondenz“ din Iași primește o știre gravă din Constantinopol. Relațiile dintre consulul român și cel grec din Iania au fost întrerupte.

Cauza conflictului este aceasta: Consulul grec din localitate, Napoleon Betsos, a scris după obicei, dragomanului său ca să se adreseze pe consulul din România Pădean și nici să răspundă la comunicarea oficială a instalării.

Astfel consulul român s'a adresat superiorilor săi, întrebând dacă el, din parte-i trebuie să se adreseze pe consulul grec.

Domnul Pădeanu a primit ordin să nu-l viziteze.

Astfel relațiile dintre cei doi consuli au fost întrerupte. E temere ca acest conflict să nu ducă la complicații diplomatice.

— **Rușii judecați de Francezi.** Iată ce scrie ziarul Lt.-colonel G. Piquart despre tactica și cea japoneză:

Rușii știu să execute atacuri riguroase cu artileria.

Japonezii știu dirija admirabil focul asupra punctelor determinate și a-i periclită.

Soldatul rus e prea greu pentru a face din el un tirador bun ca soldatul german sau sprințosul cel francez.

În Franța ori ce soldat se poate utiliza ca tirador și ca tirador.

În Rusia misiunea aceasta se confiază la anume instruiți pentru așa ceva, și aleși cu grijă.

Soldatul rus ordinar nu face nimic, dacă nu este mandată.

El se poate cere acte de devotament, de abnegație, de supunere oarbă, dar să se conducă de un ofițer.

Și pentru ce să ne mirăm de nătângia soldatului rus, când numărul analfabeților în oștile ruse este atât de mare!

În Japonia situațiunea e cu totul alta. Instrucțiunea primară e cu totul obligatorie, și este introdusă în toate școlile.

Astfel, când tinerii ajung să tragă la sorți, sunt deja instruiți și membrele corpului sunt instruite.

Instrucțiunea militară are pe ce se baza metodele japoneze.

Deci rezultă că soldatul japonez știe, de la început, să utilizeze în luptă, toate avantajele solului, și să atace, fie că se apără.

La aceste se mai adaugă un admirabil sânge rece și un dispreț de moarte extraordinar, în fața celui mai infernal tumult, și a celor mai primejdii.

Valoarea profesională de soldat a Japonezilor este deci superioară.

În resumat tactica Rușilor e o tactică de fanatizați și proști, iar cea a Japonezilor e o tactică de oameni superiori și c'o voință de fier.

Și dacă mi ar fi permis, termină Lt. col. Piquart, să modific pentru trebuința cauzei o apărare făcută cu privire la succesele armatei japoneze, zicând, că succesele reputele de armata japoneză, sunt victorie a dascălului asupra popului și a științei asupra ignoranței.

— **Diplomă de onoare.** Sub acest titlu foaia maghiară din loc publică următoarea știre: „Ministrul de agricultură a acordat pe Gruji Samu fost locuitor în Hunedoara, cu diplomă pe onoare, pentru că decurs de 5 ani și-a condus de model gospodăria sa țărănească ca astfel pe viitor să fie încurajați și alții întru a-l imita. El se susține ministrul de agricultură, ca fiind că Samu a economisat așa de bine și

de model, încât astăzi își câștigă pâinea ca pandur orașanesc?”

Eată ce plătesc diplomele de onoare dăruite de ministrul maghiar! Curată ironie! („Libertatea“).

— **Pasapoarte.** Ministrul de interne face cunoscut, că numai în Rusia și Turcia să cere, ca pasaportul să fie vidimat și de consulul său din țara noastră, fiind a se plăti la consulul turcesc cor. 4.80 fill., ear' la cel rusesc cor. 9 pentru vidimare. Pentru România numai acele pasapoarte au să fie revăzute de consulat, cari se dau în locul unde și este consulat român. Cum în Ungaria numai în Budapesta este consul român, numai cele făcute pentru locuitorii din capitală au să fie duse și la consulatul rom. spre vidimare, neavând a se plăti nimic pentru acest lucru.

Se vestește totodată, că lucrătorii ce merg în grupe, cete întregi, numai așa pot trece în România, dacă ministrul român de interne, le dă îngăduință. Altfel îi opresc la graniță.

— **Urmările secetei în Germania.** Seceta fioroasă ce nimici anul acesta toate nădejile economilor dela noi, — e tot așa de tristă în urmările ei aproape în toată Europa. În Germania se plânge lumea, că nici odată an economic mai rău ca anul acesta, nu țin minte să fi fost. Pe multe locuri, ne-mai având vitele ce să pască, că pământul e ca ars. — au fost siliți să înceapă a da, cari au ce, deja acum vara, nutreț uscat la vite!

— **Pentru plăcerile verii.** Ziarul „Golois“ din Paris scrie că vara trec prin Elveția câte trei milioane de turiști, cari vreau să vadă frumusețile ei, și lasă pe acolo cel puțin 150 milioane de franci! La Riviera, în Italia și în Spania merg aproape tot atâta, dar aceștia cheltuiesc peste 300 milioane. În Paris trec pe an 900.000 de străini, în Londra 600.000, în Berlin 500.000, în Viena 300.000, etc. toți lăsând potop de bani în numitele țări și orașe, pe la hotele, pe la scâlzi.

De tot ziarul francez scrie, că se cheltuiesc 760 milioane franci de către publicul Europei, care merge să-și petreacă vara la scâlzi ori țări străine.

— **Mijloc de a face să plouă!** Poporul din Cristelec (com. Szilágy) vândând că seceta nu mai înceată, în două rânduri și-a băgat clopotul bisericii în fântână, unde l'au ținut câte-va zile.

— **Mare potop în România.** Zilele trecute au fost ploași așa de mari în județul Covurlui în cât valurile apelor au revărsat mai multe sate. Comuna Pechea a suferit mai mult. Puhoiul năpraznic a dărâmat 40 case țărănești și alte 80 amenință a să dărâma. 40 prăvălii au fost rulate, 120 familii au rămas fără adăpost și fără hrană.

— **Congresul internațional al religiunilor.** Zilele acestea se țin la Bale, în Elveția, un congres internațional de istoria religiunilor.

Scopul congresului este să studieze sentimentele omenești, să arate ce au fost religiunile și care e locul pe care l'au ocupat în viața popoarelor, fără a le cerceta din punct de vedere dogmatic. Congresul are un succes considerabil: 350 de aderenți din toate țările, între cari numărăm și profesori universitari, iau parte.

— **E bine s'o știm.** Consiliul de ministri a hotărât, că dacă cineva a fost pîrit pentru că a pășunat vitele în loc oprit, dar pîritorul nu cere să fie pedepsit, ci să i plătească numai paguba, trebuie să se îndrepte la judecătoriile civile. — Într'o comună, de unde din pricina de boli de porci porcii

nu pot fi mânați la tîrg, porcii pot fi mânați dintr'un loc în altul în hotarele comunei și să pot vinde în comună, fără să ceară mai nainte îngăduință. — S'a hotărât, că exarendarea ținuturilor de vînat al comunelor o întărește reprezentanța comunală. Dacă reprezentanța aceasta nu e mulțumită cu prețul ajuns prin licitație, poate nimici licitația, și poate publica licitație nouă.

— **La 26 Septembrie se va deschide la Constanța al treilea congres organizat de „Asociațiunea pentru înaintarea și răspândirea științelor“.**

Costul transportului, ducere și întoarcere pe căile ferate, se va plăti pe jumătate.

De asemenea s'au luat măsuri pentru înlesnirea găzduirii cu preț redus la Constanța.

Adesiunile pentru acest congres trebuie să înaintate dluui președinte Radu, inginer-inspector, strada Mihai-Vodă Nr. 9.

I-a trebuit 10.000 de sticle ca să o clădească.

— **Memoriile artistei Sarah Bernhardt.** În ultimul număr al revistei „Strand Magazine“, Sarah Bernhardt continuă seria memoriilor ei. Intre multe episoade interesante din viața ei, povestește că odată, fiind cam bolnavă, medicul i-a prescris opiu, ca să poată dormi. A doua zi simțindu-se mai bine jucă rolul d-uei Clarkson din „Străina“ de Dumas. În timpul reprezentației însă îi veni ră ameteții din cauza opiului și în scena culminantă, în loc să spună o tiradă mare, fără să-și dea seamă, spusă numai: „Vroiam doamnă, să vă arăt motivele pentru care am lucrat așa cum făcut dar mi-am luat de seamă și sunt decisă să nu vă povestesc încă nimica“.

Partenera ei se speria strașnic și crezu că Sarah Bernhardt a nebunit; și ea singură fu foarte surprinsă când i-s'a spus mai târziu ce-a făcut. Dar nici criticii, nici publicul n'au observat nimic.

Cu ocazia asta marea tragediană arată cât de bine e ca piesele să fie scurte și se exprimă contra tiradelor lungi.

Povestind această întâmplare lui Dumas, acesta răspunde: „Când scriu o bucată, o consider de bună; când o văd jucându-se, îmi pare idioată; când însă cuprinsul ei mi-e povestit de cine-va, îmi pare admirabilă, de oare-ce atunci ori cine lasă cel puțin jumătate afară.“

— **Un pariu american.** Cu ocaziunea alegerilor pentru prezidenția Statelor-Unite se fac mari pariuri între politicianii americani.

Iată un pariu adevărat american.

Un politician negru din Saint-Louis, entusiasmă pentru actualul președinte d. Roosevelt, a oferit viața sa contra cinci dolari, dacă candidatul său nu va fi ales.

El a semnat următorul angajament:

La toți cei ce vor vedea prezentul angajament, salutare!

Să știți că eu, Americ Pates sănătos la corp și la minte, am promis solemn, înaintea lui Dumnezeu ca martor, de a-mi pune capăt existenței terestre sărind din mijlocul punții Eads în Mississippi, 7 zile după alegerea prezidențială din 1904, dacă Theodor Roosevelt, candidat republican n'ar fi ales.

— **Ciuma la Hamburg.** După „Fremdenblatt“, vaporul englez Bishopsgate, sosit er în Argentina, a trebuit să-și întrerupă descărcarea pentru-că s'au găsit pe bord mai mulți șoașori morți, al căror examen a părut necesar Institutului de bacteriologie.

În așteptarea rezultatului examinării șoașorilor morți, operație care nu este încă sfîrșită, vaporul a fost oprit în carantină.

— **Rusul și Japonezul.** Ziarul „Le Monde Illustré“, face un curios paralelism între soldatul rus și cel-japonez, care de altfel — în ce privește pe soldatul rus, — e cu totul eronat. Eată-l:

Rusul e soldatul frugal, răbdător, resistent, pe care războaiele l'au făcut apreciat. E dotat c'un caracter calm și rece, ținînd din origina sa mongolă o lipsă totală de nervi, ce îl face nesimțitor la suferințe și privațiuni, nepăsător de foc, neturbat în primejdia cea mai tare.

De o bravură rece, aproape automatică, el e massa, blocul nemiscător pe care îl poți pune pe un punct oare-care cu o încredere absolută. De o supunere pasivă, oarbă fără să-și dea socoteala de altfel, voinței șefilor săi, totul e regulat pentru dînsul dacă a primit un ordin „în numele lui D-zeu și al țarului“.

Caracterul Japonezului, în afară de bravura, e tocmai invers temperamentului adversarului său. E tot atât de vioiu, de avîntat, impetuos pe cât rusul e de rece și calm.

De o bravură nebună, temerară, Japonezul aleargă către adversar și cîntă, mai cu seamă lupta la piept — atavism, fără îndoială, rest de sânge din „Samurai“ cu două săbii — Curaj de altfel orb, negânditor neținînd nici o socoteală de pierderile suferite, mergînd lesne la exterminarea totală. Japonezul se arată la război un adevărat asistat. De o cruzime neuzită în timpul... și după luptă se dă la acte de o sîlbătecie oribilă. Japonezul n'a învățat să dea îndarăt. Și ce are să se întîmple când într-o zi va trebui să se reculească?

ECONOMIE.

Arad, 12 Septembrie

Iernatul vitelor de prăsilă. Ministrul de agricultură, Tallián Béla, le-a atras în scrisoare luarea aminte a tuturor economilor asupra chipului cum își iernau mai de mult vitele economit. Aceștia își mînau peste iarnă vitele în ținuturi unde să făcuse nutreț mai mult și nu erau atâtea vite. Firește, în schimbul iernatului plăteau și ei ceva: bani sau altceva. Două foloase putem trage din chipul acesta de a ierna vitele: Economul lipsit de nutreț nu e nevoit să-și cumpere cu bani scumpei nutreț și să-l aducă acasă cu cheltueli mari, ci-și mîna vitele la locul unde a cumpărat nutreț pe bani sau pentru un anumit număr de vite, dar la toată întîmplarea mai ieftin decît dacă ar fi adus nutrețul acasă. În chipul acesta și în anul de față putem să scăpăm de pierire multe vite. Cei cari vreau să primească sau să dea vite spre iernare, să-și trimită numele, dimpreună cu condițiile lor, la ministerul de agricultură. O pot face pe calea reuniunilor de agricultură și economie.

Bibliografii.

A apărut:

Carmen Sylva studiu critic de dl. A. P. Vojen. Preț 1 coroană + porto 10 bani și se poate comanda la administrația „Tribunei“.

Calendar pe anul dela Christos 1905. Anul XXVI. Preț unu exemplar 40 fileri. Arad, editura și tiparul tipografiei diecesei gr.-or. române. Calendarul are următorul conținut: Cro-

nologia pe anul 1905. Sărbători și alte zile schimbăcioase. Posturile. Sărbători școlare. Astronomie.

Partea calendaristică: Cele 12 luni cu rubrica calendarului gregorian între pagini foite destinate pentru diferite însemnări. Genealogia casei domnitoare, genealogia domnitorilor străini și exotici. Sematismul mitropoliei gr.-or. române din Ungaria și Transilvania. Taxele postale și pentru telegrafie. *Partea literară.* Moise Nicoară (studiu biografic cu portret). Tănăița (legendă) de Maria Cioban. Socialismul (dialog) de I. Groșorean. Eroul dela Königgrätz de St. O. Iosif. Sentențe asupra virtuții. Capitanul Romano (V. Alexandru). Un milloc de înaintare de Nic. Bușcaiu. Casa națională din Arad (ilustrație). Patronul țiganului (Th. D. Speranță). Un capitol despre lene și superstiție de G. Coșbuc. Mândro, mândro, vrei na vrei poezie de Mih. Eminescu. Vulcanul legendă din popor de Maria Cioban. Minerva (Zeita științelor), poezie de Nicu Stejărel. Dați creștere fetițelor voastre. O. T. Baba n'aude, dar potrivește de Elena D. O. Sevastos. Lupul și Titirez, Basn pentru copiii de Th. D. Speranță. Poezii populare. Economie. (Despre Lucernă; Creșterea rîmătorilor; Albinel) Sfaturi economice. Felurim. (Țeranul deștept; Un mator bun; om căruia îi plouă aur din cap; O țară fără închisori; Regele și cerșitorul; Impăratul și pielerul). Glume (festanie țigănească; țiganul și ciobanul, Moțul și pâinea cea albă; țiganul bolnav; țiganul cu inelul; între prieteni, la cărcetă; pocală și Sasul; un recept; De ce? Asta-i și mai rău). Chicituri și chuituri. Inserțiuni și reclame.

INSERȚIUNI ȘI RECLAME.

Avis

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că

Cafeneaua „Japan“

transformată conform recerîntelor prezentului a trecut cu ziua de 8 Sept. 12 ore meridiane în posesiunea mea.

După experiențe de mai mulți ani, pe cari le-am câștigat în cafenelele de primul rang și în kioscul din parcul Baross din Arad, am ajuns în plăcuta poziție să pot satisface pe deplin pretențiile on. public în privința asta, din care cauză am lipsă de binevoitorul sprijin al on. public, pe care implorîndu-l, rămân

cu deosebit respect.

Szűsz Mór
cafegiu.

Dimineața cafea abonama, ori lapte la lună 6 cor. Mai departe se poate abona la ziar pentru preț de jumătate.

Biroul de credit reforme și de încaș

Seidl és Matiegka

Temesvár-Józsefváros, Küttl-ter 3

dă informațiuni și deslușiri confidente atât în afaceri ceosebite cât și de lucruri private de pretutindeni în țară străinătate, în modul cel mai conștient și discret.

Primește

contra honorar moderat afaceri de mare dela comercianți și industriași, cassar-a pretenșiunilor dubioase pe pacinica ori procesuală, mai departe

mijloc este

afaceri de împrumut și financiare, de de datorii, precum și vinderea și cumpărarea de bunuri și calități.

Escompturi de cambii. Losuri în

BRAUN GUSTAV

măsar.

Arad, Petöfi-utca 11 sz

Primește tot felul de lucru aparținând branșei sale, executat în modul cel mai conștient și cinstit.

Rog spriginul prețios al p. on. public rămân

Cu stimă:

BRAUN GUSTAV
măstru măsar.

331

Valentiny József iun.

croitor.

ARAD, strada Fabian Nr. 12 la colțul strădei Deák Ferencz (Casa Bontas)

Confecționează tot felul de

costumuri, pardesiuri și paletouri

pentru bărbați, pentru prețuri culante materii indigene și engleze de lână, de croiu modern.

Novitățile pentru sezonul de toamnă a sosit deja și astfel mă aflu în posesia plăcută ca pe lângă prețuri ieftine să răspund celor mai delicate pretenșiuni.

Cu stimă:

Valentiny József iun.
croitor.

ARAD, Strada Fabian Nr. 12.

Editor-proprietar: George Nichia
Redactor responsabil: Ioan Russu-Sîrbia.

LENGYEL GYULA

lăcătar de zidiri.

Arad, Strada Vörösmarty Nr. 3.

Pregătește accesorii de fer pentru zidiri, grilaje pentru cimitire, mașine de fert în formă de masă și ori-ce fel de lucrare de lăcătar.

332

Cu stimă:

Lengyel Gyula.

Cursul pentru pregătirea mai departe a tinerilor al lui

CZOBOR OTTO, ARAD.

Pregătește pentru examenul de admisiune la obținerea dreptului de voluntariat.

În curs funcționează profesori de forță. De plasarea elevilor din provincie se îngrijește direcțiunea cursului. La recerări servește cu informațiuni

338

CZOBOR OTTÓ
conducătorul cursului.

— Kossuth-utca Numărul 41. —

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștință a p. t. publicului din Arad și jur, că am deschis în
Arad, strada Batthány Nr. 38.

o prăvălie pentru

pictatură de firme și pentru vopsit.

Primesc pentru prețurile cele mai moderate pictarea de firme, adrese, de embleme pe sticlă, lemn, tinichea, pânză etc. dela cea mai simplă până la cea mai artistică, precum și vopsiri de biserică etc.

Inscripții pe steaguri, monograme, embleme familiare pregătesc prompt și pentru prețuri senzațional de echitabile.

Primesc mai departe vopsirea mai simplă, și mai artistică pentru prețuri solide.

Pentru lucru de vopsire pe seama domnilor arhitecți prețuri separate avantajoase.

Când rog spriginul și încrederea p. t. public, tot odată promit că pentru lucrul pregătit la mine cu conștiințioasă și punctualitate primesc toată garanța.

Rămân cu deosebită stimă:

Kondorossy Imre,
pictor de firme și vopsitor.

Avisăm pe on. public că sub

Nr. 11 Calea Archiducului Iosif

(colțul stradei Karolina)

am deschis sub firma

Reuniunea industrișilor Aradani

pentru fabricarea de mobile

un magazin pentru mobile.

Rugând binevoitorul sprijin al on. public, tot odată rugăm on. public să binevoiască a ne onora cu visita.

Arad, 1 Septembrie 1904.

364

Reuniunea Industrișilor Aradani

pentru fabricarea de mobile.

Prăvălie pentru mănuși și suspensorii a lui

HUBATSCHKEK T.

ARAD, Szabadság-tér 20 sz.

(In casa Băncii populare și de industrie Aradane.)

Recomandă on. public mănușile pentru femei și bărbați fabricate în atelierul propriu, în toată culoarea și în tot fazonul, pe lângă prețurile cele mai culante; mai departe se capătă tot felul de mijloace de pansare din materia cea mai bună, fabricate conform indicațiilor medicale. Mai departe recomand asortimentul de cravate, pe care le vând pentru prețuri extraordinar de echitabile. Rugând spriginul binevoitor al public rămân

303

cu respect: **Hubatschek T.**

Kőszeghy Sándor

tinichier.

Arad, Boros Béni-tér 16.

(Casa Vanicsek)

335

Primește tot felul de lucru de tinichea, (reparații de apeduct) dela execuția cea mai simplă până la cea mai artistică. Ori-ce reparație se face prompt și grabnic.

— *Lucru remarcabile de specialitate, prețuri culante.* —

PUMPE DE VIN

reg. ung. priv. și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindrul pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, ear sămburii de struguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se dă o garanță pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

cu ventiluri rotunde. Pentru comane foarte potrivite, de oare-ce la întrebuițarea de apă nesipoasă ori murdară nu abzie serviciul. Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparare gratuită). Șurube potrivite unitare și țevi de cânepă din lăuntru căptușite cu gumi cu prețurile cele mai ieftine.

Fântâni cu țevile trebuincioase la preț de fabrică.

HÖNIG OTTO

fabricator de pompe reg. ung. priv.

Arad, Rákóczy-utca 27. sz.

258

Stropitori de vie se primesc spre reparare.

KALMÁR JÓZSEF

prăvălie de aparate electrice.

ARAD, Salacz-utca 2.

341

Are în deposit:

biciclete de primul rang

precum și toate părțile constitutive pentru biciclete, gumi și lămpi de acetylen!

In atelierul său

reparează, transformă și mărește bicicletele cu roate mobile.

Primește emailarea de biciclete în foc, nivelarea părților constitutive de biciclete, sau ori-ce reparații de felul acesta.

— Condițiuni de plătire favorabile. —

Montează:

telefoane cu încopciare de cerc ori catrală.

Telefoane mici de case, instalări de clopoțele electrice, ori repararea acestora.

— Prețuri culante. —

Are în deposit:

Mașini de cusut SINGER

Mașine cu suveică rotunda sistem Singer ori mașini de cusut pentru odăi.

In atelierul său

se primesc tot felul de reparații aparținătoare acestei branșe.

Se primesc reparații de mașine de brodat în rate favorabile lunare.

Nr. Telefonului pentru oraș și comitat 242.

4%₀**BANI!**4 1/2%₀

pe realitate și bunuri cu 4—4 1/2% amortizațiune la locul I. și II. fără spese anticipative, precum și credit personal exoperează grabnic, culant și sigur

PHILIPP GRÜN WALD,

Agentură de bancă, Incasso,

Biuro de informațiuni

320

TEMESVÁR, Józsefváros, Küttl-tér Nr. 5.

Maș departe mijlocesc vinderea și cumpărarea de case, bunuri, cafenele, hoteluri, restaurante, prăvălii de tot felul; am prenotate case pentru vânzare dela 2000—140.000 coroane depunerii favorabile de capitaluri cu 7 1/2—8% venit curat, vindere de pământ etc., arende de pământ etc. dela 100 jugăre în sus.

4 1/2%₀4%₀**Nouă ferărie în Arad.**

Am onoare a aduce la cunoștința On. Public, că am deschis în

ARAD, piața Boros Béni Nr. 6
o nouă ferărie

cu articoli fabricație proprie, și parte comandați din locuri de primul rang.

Primesc comande de turnătorie și obiecte de arangia-mente pentru mori, anume ventiluri de moară și petri de moară.

Fer bătrân și metale se cumpără în ori-ce cantitate.
Cărbuni de fag se pot căpăta pentru prețuri estine.

Rugând prețiosul sprijin rămân cu stima:

Szántó Izidor

fabricant de fer și oțel în Ujdézna.

324

Am onoare a aduce la binevoitoarea cunoștința a m. on public, că pe **Strada Weitzer János Nr. 19,** casa Doamnei ved. Dr. Petkó, am deschis un

atelier de tapiserie și înfrumșetare

corespunzător intru toate recerintelor de azi.

După o experiență de mai mulți ani câștigată prin prăvăliile de acest fel în Arad, precum și în urma legăturilor mele cu cele dintâiu fabrice, am ajuns în poziția plăcută. să satisfac pretensiunilor celor mai înalte a'e on. public în această privință.

Primesc arangierea completă de hoteluri, restaurante, după moda cea mai nouă, prompt și pentru prețuri culante; primesc renovări, reparațiuni și obducerea de biliarde etc.

Rugând sprijinul binevoitor al on. public, rămân

Cu deosebit respect:

SZILVÁSY ISTVÁN, tapetier

330

MÁRTONFY VICTOR

tinichier de zidiri și arte, instalator de apaducte.

Se recomandă mult oneratului public pentru pre-gătirea de ori-ce lucrare de tinichier.

— Prețuri solide. — — Esecutare promptă. —

Distins cu premiu la expoziția milenară.

Stipendiu de Paris.

Cu stima:

334

MARTONFY VICTOR

ARAD. Local: Piața Boros-Béni Nr. 2.

Locuința: Strada Sárossy Nr. 2.

(Casa d-lui Purcariu).

Ocaziune excepțională!

Din cauza zidirei și câștigării de local, vin-
dem pentru prețuri originale de fabrică:

Servicii de prânz, de cafea, de ceai și de mocea
Ceasce de cafea, ceai și de mocea în sute de feluri
Farfurii, tot felul de etaloane (blide) și ștelage
• pentru fructe și aluaturi.

SERVICII DE ȘTICLA fabricate excelente din țeară și din străinătate.
ȘTICLE, PAHARE, FARFURII DE ȘTICLA dela cele mai simple până
cele mai fine.

SERVICII Pentru LICORURI, VIN, ȘI BERE colorate ori din sticlă de cristă
Obiect de lux și folosire de alpaca și argint de China, execuțiunea cea
mai modernă.

Obiecte de lux, vase, figuri etc. din porțelan fin, maiolica și fayence.
Vase de nichel, mărfuri de metal, articol pentru arangierea de culine.

Tasuri pentru servirea de licor, și altele din lemn, sticlă și metal.
Recusite de mâncare din alpaca, ori argintate ori nickelizate, fabricate
din țeară.

Lămpi: Pentru saloane, dormitor, refectorii, biurouri, pentru
apartamente de biliard și cabinete de lectură: Pentru
restaurante, localuri de grădini și buline. Cu luminare electrică, de gaz,
acetylen, petrol ori spirt

Ocaziune binevenită dar foarte scurtă pentru cumpărarea de
trusouri, și alte lucruri pentru arangierea de locuințe, ville,
verande și locuințe de câmp.

Gebhart J. és Fia.**ARAD, Andrásy-tér 16 szám.**

Fondat la 1850 Nr. Telefon. de stat și com. 219.

Comande din provincie se esecută prompt și la
moment. Izvor potrivit pentru revinzători, uiegar,
măsari și restaurante.

— Intreprindere de sticlărie. —

Nou magazin de mobile în Arad.**Szabadság-tér 17. szám.**

Am onoare a aduce la cunoștința n. o. public, că
azi am deschis în Arad un magazin de mo-
bile sub firma Improtocolată a lui!

FISCHER J.

care magazin este filiala magazinului de mobile din
Timișoara, existent deja de 28 ani.

În urma principiului meu, a experiențelor mele
multiple câștigate și a capitalului de circulațiune suf-
icient mă aflu în poziția plăcută să satisfac tuturor ce-
rincțelor on. public pe deplin.

Când îmi iau voia a recomanda noua mea întreprindere prețiosului sprijin al on. public, promit că voi nisui să binemerit de încrederea binevoitoare a on. public prin serviciu prompt, prețuri culante și marfa ndigenă de calitate inexceptionabilă.

312

Cu deosebită stimă:

FISCHER J.

măestru tapesier.